

לדרוש בפסוק זה ולמצוא מרגנית, ואילו הוא דרשה, ולא העלה אלא חרס בידו!]

ומפרשין: **מאי מרגניתא**, מה היא המרגנית שהיה לו לרבי אלעזר בן מתיא למצוא במקרא זה?

דתניא: כתיב: **"ואשה גרושה מאישה"**, ללמדך: **אפילו לא נתגרשה אלא מאישה** [מבעלה] ולא הותרה לכל אדם, וכגון שכתב לה גט, ואמר לה "הרי את מגורשת ממני ואין את מותרת לכל אדם", שלא נתגרשה זו לגמרי רק נפרדה מאישה —

הרי היא **פסולה לכהונה** לכשימות בעלה —

והיינו **"ריח הגט" רפוסל בכהונה**. (11)

מתניתין:

אחות אשתו של אדם אסורה עליו באיסור כרת כל עוד אשתו חיה, ואפילו גירשה. אבל אם מתה אשתו הרי הוא מותר באחותה, שכך אמרה תורה: "ואשה אל

אחותה לא תקח לצרור, לגלות ערותה עליה — בחייה", הרי שלא אסרה התורה את אחות אשתו רק בחיי אשתו.

מי שהלכה אשתו למדינת הים, ובאו ואמרו (12) **לו: מתה אשתך והותרה לך** אחותה שאסורה היתה עליך באיסור כרת.

והלך הבעל **ונשא את אחותה**, על פי מה שאמרו לו שהיא מותרת להינשא לו. **ואחר כך באה אשתו** הראשונה —

הרי אשתו **מותרת לחזור לו** ככתחילה. צד-ב

שאינ אשה אוסרת את אחותה אלא אם כן היתה נשואה, אבל השוכב עם אשה אין אחותה נאסרת עליו. ואחותה של זו, אף "שנישאה" לו כשהיא היתה במדינת הים, הרי לא תפסו הקידושין כיון שהתברר כי אשתו עדיין קיימת היא, ואין קדושין תופסין באחות אשה, שהיא מחייבי כריתות.

וקא משמע לן משנתנו, שאין שכיבת אחות אשתו באיסור אוסרת את אשתו עליו, לפי

מנת שלא תהא מותרת לכל אדם אין היא גרושה אפילו מאישה ואינה נפסלת לכהונה, אלא מאחר שלמדנו התורה שאם היתה גרושה רק מאישה היתה נפסלת לכהונה, לכן אמרו חכמים שהנותן גט כעין זה תיפסל האשה לכהונה, ולעולם פסולה אינו אלא מדרבנן, ראה שם שהביא דוגמא לזה.

12. "ואמרו לו" שני עדים, שאין עד אחד נאמן לומר מתה אשתך להתיר לו לישא את אחותה; ואולם ראה מה שנכתב בזה בהערות בעמוד הבא.

כרת" דאשת אח היא בכרת, אבל לרש"י שהקל וחומר הוא מאיסור אשת איש שהיא בחנק מלבד הכרת, היה לו להזכיר חיוב מיתת בית דין.

וראה בערוך לגר שכתב על קושיית התוספות על רש"י, דאכן זה הוא גופה דחיית הגמרא, ראה שם.

11. מדברי המאירי בכיור המשנה נראה שיעקר דבריו רבי אלעזר בן מתיא היו לומר, שאם נתן האחרון גט אינו בכלל "ריח הגט" הפוסל לכהונה.

וביאר בקובץ הערות, דלא משכחת לה ריח הגט שיפסול מן התורה, כי אם נתן לה גט על

שהיה מקום לומר שתיאסר בקל וחומר מסוטה הנאסרת על בעלה, וכמבואר לקמן צה א(1).

ומותר אף בשאר קרובות השניה. כגון בתה ואמה [ואין בהם איסור משום "בת אשתו" ומשום "חמותו"], הואיל ולא אשתו היתה, אלא בזנות בעלמא היתה עמו, והרי שנינו לקמן: "נושאים על האנוסה ועל המפותה" את קרובותיה(2).

וכן אשתו השניה מותרת בקרוביו. כגון בנו ואביו, ואינה אסורה עליהם משום "אשת

אביו" ומשום "כלתו", שכל אלו אין אסורים עליו אלא על ידי נשואין ולא על ידי זנות(3).

ואם מתה אשתו הראשונה — הרי זה מותר בשניה, כשאר אחות אשה המותרת לאחר מיתת האשה.

ואם אמרו לו מתה אשתו, ונשא את אחותה, וילדה, ואחר כך אמרו לו קיימת היתה באותה שעה שנשא את אחותה, ואסורה היתה עליך בכרת כדין "אחות אשה", ועכשיו כבר מתה.

1. נתבאר על פי תוספות בד"ה ואע"ג, שכתבו לפרש כן את חידוש משנתנו.

וראה ברש"י שכתב: מותרת לחזור לו, דקדושי שניה אינן כלום והרי היא כזנות, ואמר בגמרא "אותה שכיבתי אוסרתה, ואין שכיבת אחותה אוסרתה", והיינו כתוספות, דבגמרא איתא דרשה זו לאפוקי מן הקל וחומר.

וברש"י בד"ה ומותר בקרובות השניה כתב "לישא בתה. דקיימא לן נושאים על האנוסה ועל המפותה". ולכאורה היה לו לרש"י להביא משנה זו גם על תחילת המשנה, שהרי בכלל "נושאים על האנוסה" גם שמותר לישא אחות אנוסתו וכמו שכתב שם רש"י, ואי לאו שהיה מותר לישא את אחות אנוסתו, היתה אשתו נאסרת עליו מדין אחות אנוסתו.

ונראה מדברי רש"י, דאפילו אם היתה אחות אנוסתו אסורה, היינו דוקא אם לא נשא תחילה את אחותה, אבל אם נשא תחילה את אחותה, ודאי הוא שאין אשתו נאסרת עליו מפני שזינה עם אחותה מדין אחות אשה, אלא מדין קל וחומר מסוטה האסורה לבעלה בלבד, וכן מתבאר מדברי התוספות, וכפי שיבואר בהערה בהמשך הסוגיא.

2. צריך ביאור, לפי מה שכתבו התוספות לפרש את עיקר החידוש ברישא שאין אשתו נאסרת עליו אף שעבר עבירה עם אחותה מקל וחומר דאשת איש [וכפי שנתבאר בהערה לעיל], אם כן מה השמיענו התנא בפיסקא זו, כיון דבזה אין שייך לאסור בקל וחומר מאשת איש.

ומבואר אף מדברי התוספות [כפי שמשמע מדברי רש"י כמבואר בהערה לעיל], שהאונס את אחות אשתו דבר פשוט הוא שאין אשתו נאסרת עליו משום אחות אשה, ולכן פירשו התוספות את החידוש ברישא, שבא התנא להשמיענו שלא תיאסר בקל וחומר מסוטה, ולא פירשו שהתנא בא להשמיענו שאין שכיבתו עם אחות אשתו אוסרת את אשתו עליו מדין אחות אשה, אבל בפיסקא זו אכן בא התנא להשמיענו שאין אונס או פיתוי של אשה אוסרים את אחותה, וכפי שפירש רש"י פיסקא זו על פי המשנה דלקמן "נושאים על האנוסה ועל המפותה".

3. משנתנו כדעת חכמים המתירים את אנוסת אביו ואת מפותת אביו, ודלא כרבי יהודה האוסר את אנוסת אביו ומפותת אביו, נמוקי יוסף.

הרי הולד ראשון [שנולד קודם שמתה אשתו] הוא ממזר, שהרי נולד מ"אחות אשה" שהיא חייבי כריתות.

ואילו האחרון [שנולד אחר שמתה אשתו], אין ממזר.

רבי יוסי אומר: כל שפוסל על ידי אחרים, הרי זה פוסל אף על ידי עצמו, וכל שאין פוסל על ידי אחרים, אינו פוסל על ידי עצמו, ויתבארו דברי רבי יוסי בגמרא.

גמרא:

שנינו במשנה: מי שהלכה אשתו למדינת הים באו ואמרו לה מתה אשתך ונשא את אחותה ואחר כך באה אשתו מותרת לחזור לו:

מדייקת הגמרא:

משמע⁽⁴⁾ שאנו מתירים את אשתו לחזור לו, ואע"ג דאזיל [הלכן] למדינת הים אשתו וגיפו [בעל האחות שנישאת לו עתה] למדינת הים, והעיד עד אחד⁽⁵⁾ על מיתת שניהם, ושוב באו אשתו וגיטו, דאהני הני נשואים — שנישאת לו אחות אשתו שהיא אשת גיטו — דקמיתסרא אשת גיטו אנפו [הועילו הנשואים שנישאת לו אשת גיטו באיסור, לאסור אותה על גיטו, שהרי שנינו: "תצא מזה ומזה" —

ואפילו הכי, אשת גיטו אסורא] אסורה על גיטו [מחמת נישואיה, ואילו אשתו — שהיא אחות אשתו השניה — שריא] מותרת לו] ואינה נאסרת מחמת נישואי אחותה.⁽⁶⁾

ולא אמרינן: מתוך שנאסרה אשת גיטו אנפו תיאסר אשתו עליו, כלומר: הואיל והועילו הנישואין שנישאת האשה לבעל אחותה כדי לפוסלה על בעלה שלה, הועילו הנישואין האלו להיות היא חשובה כאשתו

4. כתבו בתוספות בד"ה ואע"ג, שאי אפשר לפרש את דיוק הגמרא, משום שאם לא כן פשיטא שהיא מותרת לחזור לו, כי זה אינו, שצריך התנא להשמיענו שאין אשתו נאסרת בשכיבת אחותה, כדי שלא נלמד בקל וחומר מסוטה לבעלה, אלא דיוק הגמרא הוא משום דמשמע לגמרא דמיירי בנשואה מדברי רבי יוסי וכפי שביארו, ראה בדבריהם.

כתבו התוספות, אף שהגמרא מפרשת את המשנה בהלכו אשתו וגיטו למדינת הים, מכל מקום מה ששנינו בהמשך המשנה: ואם מתה ראשונה [היא אשתו] מותר בשניה [הנישאת לו באיסור], לא מיירי בהלכו אשתו וגיטו למדינת הים, שהרי אשת גיטו נאסרה על הבעל וכמו ששנינו "תצא מזה ומזה", ואם כן אסור הוא בה.

5. ברש"י מפורש שבא עד אחד בלבד על מיתת שניהם, ועל פיו של עד אחד בלבד המספר שמתה אשתו הותר באחותה; אבל בתוספות כתבו: ומיירי באמרו לו שני עדים שמתה אשתו ועד אחד על גיטו, אבל בעד אחד על מיתת אשתו אין יכול לישא אחותה, וכמפורש בגמרא לעיל צד א, אי נמי בדאיכא תרי על מיתת גיטו.

והמהרש"א בפירוש שני כתב לפרש דברי רש"י, דבאמת אינו נאמן העד ובאיסור נשאה, וראה בערוך לנו שהוכיח מהמשך הגמרא דבאיסורא לא קמיירי, ראה שם.

6. ביאר בנמוקי יוסף: דאזיל אשתו וגיטו, כמו יצחק ועמרם שאינם אחים נשאו שתי אחיות,

של בעל אחותה, ולאסור את אחותה [שהיא
אשתו הראשונה] עליו מדין אחות אשה. (7)

עוד מפרשת הגמרא: (8)

לימא מתניתין דלא כרבי עקיבא:

דאי רבי עקיבא, הרי היה לנו לאסור לבעול

אחות אשתו להחזיר את אשתו, כי מאחר
שלפי דעת רבי עקיבא צריך הוא לתת גט
לאחות אשתו שנשאה, וכפי שיתבאר, אם כן
הוא לה — אשתו הראשונה — אחות
גרושתו ואסורה מדרבנן. (9)

דתניא: כל עריות שאמרו — אם נישאו לו
בטעות אין צריכות הימנו גט, חוץ מאשת

ואשתו של יצחק הלכה למדינת הים יחד עם
עמרם בעל אחותה, ובאו ואמרו ליצחק שמתה
אשתו ולאשת עמרם שמת עמרם, ונשא יצחק
את אשת עמרם שהיתה אחות אשתו, דכיון
שמתה אחותה הרי היא מותרת לו, ואחר כך באו
אשתו ועמרם גיסו, ואשת עמרם שנישאת ליצחק
בשוגג הרי היא אסורה לעמרם וצריכה גט ממנו,
ואינה צריכה גט מיצחק אף שהוא זה שנשא
אשת איש שהלך בעלה למדינת הים, הואיל ולא
שייך כאן גזירת "שמא יאמרו גירש זה ונשא
זה", כי אי אפשר שישא יצחק את אחות אשתו
על ידי גירושין שהרי אסורה היא עליו בכרת,
וידעו כולם שמחמת טעות היא שנישאת לו.

7. נתבאר על פי לשון רש"י בדף צה ב ד"ה אלא
כי היכי דאשת גיסו אסורה אשתו נמי אסורה,
שכתב וז"ל: הואיל ואהנו הני נישואין לפוסלה
על בעלה, אהנו נמי להיות חשובה כאשתו,
ולאסור את אחותה עליו משום אחות אשה,
וראה עוד שם בד"ה וקא"ל.

8. בדברי הראשונים יש שיטות אם "לימא
מתניתין דלא כרבי עקיבא" הוא המשך למה
שאמרה הגמרא "ואע"ג דאזיל וכו'", או שהוא
דבר בפני עצמו, וכתב בערוך לנר שמדברי רש"י
נראה שהוא דבר העומד בפני עצמו, ועל דרך זה
נתבאר בפנים.

9. ביאור הענין הוא, על פי המבואר לעיל

ולפי פשוטו דברי רש"י אינם מובנים בסברא,
שהרי איסור אשת גיסו על גיסו אינו מפני
ה"נשואין" שנישאה לאחר אלא מפני הזנות,
ואילו לענין איסור אחות אשה אין זנות עם
אחותה אוסרת אלא "נשואין" עם אחותה, ואין
לומר מגו מזנות לנישואין.

ואולם המהרש"א לקמן צה ב על רש"י שם
ד"ה וקא"ל, מפרש את דברי רש"י שעיקר הטעם
תלוי במה שהיא צריכה גט מן השני, וכמו

ולאו איתמר עלה: אמר רב גידל אמר רב
 חייל בר יוסף אמר רב:

האי "אשת אח" — שאמר רבי עקיבא
 שהיא צריכה גט מהאח שנשאה בטעות —
 חיילי דמי?

בגון "שקידוש" תחילה אחיו את האשה
 ועדיין לא נשאה, וחלך אחיו למדינת הים,
 ושמע הוא שמת אחיו, ועמד ונשא [ייבם]
 את אשתו. (12)

וסובר רבי עקיבא, כי מאחר שלא נשא אחיו
 את אשתו אלא קידש, הרי זו צריכה גט, כיון
 דאמרי אינשי [יאמרו הבריות] כשיראו
 שחזר אחיו בעלה הראשון; ודאי משום כך
 הוא שנשאה אחיו, כי הך קמא — תנאה
 הרה ליה בקדושין [אשתו של האח תנאי היה

איש שנישאת על פי בית דין וכמו ששינו
 במשנה הראשונה: וצריכה גט מזה ומזה.

ורבי עקיבא מוסיף: אף אשת אח [שאיין לו
 בנים] ואחות אשה.

ומניחה הגמרא שכך אמר רבי עקיבא: אם
 אמרו לו: מת אחיו וייבם את אשתו, או
 שאמרו לו: מתה אשתך ונשא את אחותה,
 ובאו אחיו ואשתו, הרי אלו הנשים צריכות
 הימנו גט. (10)

וכיון דאמר רבי עקיבא: בעיא גט, ממילא
 איתסרא עליה אשתו, כיון דהויא לה אחות
 גרושתו. (11)

ודחינן: לעולם משנתנו רבי עקיבא היא, ולא
 אמר רבי עקיבא שהיא צריכה גט אם היתה
 אשתו "נשואה לו" וכבמשנתנו, שהרי:

הימנו גט אפילו לרבנן, שהרי נשא את אשת גיסו
 שהתברר כי היא אשת איש ובאשת איש הנישאת
 על פי בית דין אפילו רבנן מודים שהיא צריכה
 גט, ואם כן תיאסר אשתו עליו מדין אחות
 גרושתו לכולי עלמא! ?

אין זו קושיא, כי הואיל וגם אחות אשתו
 היא, שוב אינה צריכה הימנו גט כלל לשיטת
 רבנן, כי הטעם שהצריכה גט הוא משום "שמא
 יאמרו גירש זה ונשא זה" אבל זו שהיא אחות
 אשתו הרי אי אפשר שנשאה משום שגיסו גירש
 את אשתו כי עדיין אסורה היא עליו מדין אחות
 אשה, ונמצא שאינה צריכה גט כלל לפי רבנן
 [נתבאר עפ"י תוספות בד"ה אשת, ונמוקי יוסף
 שבהערה לעיל].

12. כתב החזון איש [אהע"ז קיה ז], שמדברי
 רבי עקיבא יש לפשוט ספק הגמרא לעיל [צג ב]
 אם עד אחד נאמן ביבמה להתיר ליבמה, וראה
 שם מה שכתב בזה.

בגמרא צא א, שבאשת איש הנישאת על פי בית
 דין שהצריכה חכמים גט, עשאוה חכמים כאילו
 נתקדשה לו וכלשון הגמרא: "ככוונת איש
 באשה", וכיון שכן אסורה אף אחותה עליו,
 שהרי ממילא אחותה כאחות אשתו היא.

10. כתב רש"י: לפי סברת הגמרא עכשיו בהבנת
 הדברים — אין אנו יודעים טעמו של דבר.
 שהרי כאן אין לומר כמו באשת איש שנישאת
 על פי בית דין שהיא צריכה גט משום שמא
 יאמרו שלא נשאה משום ששמע שמת בעלה,
 אלא גירש אותה בעלה ונשאה זה, כי אין שייך
 לומר כן לא באשת אח שהיא אסורה לו על ידי
 גירושין ולא באחות אשה שאף היא אסורה לו
 על ידי גירושין; וראה בערוך לנר שנתן טעם
 בדבר.

11. ואם תאמר: והרי פירשנו את משנתנו אפילו
 כשהלכו אשתו וגיסו למדינת הים שהיא צריכה

בקדושיה] שלא נתקיים, והאי, שפיר נסיב [וזה שנשאה כדין נשאה].

כי מאחר שלא נתקיים התנאי אין זו "אשת אח", ונמצא שאם יוציא בלא גט יאמרו האנשים: אשת איש יוצאה בלא גט.

והאי אחות אשה נמי היכי דמי?

כגון "שקידש" את אשה ולא נשאה והלכה אשתו למדינת הים, ושמע שמתה, עמד ונשא את אחותה, ולפיכך צריכה היא גט ממנו כיון דאמרי אינשי כשיראו שחזרה אשתו: ודאי הך קמייתא תנאי הוה לה בקדושיה שלא נתקיים והא [וזה שנשא את אחותה] שפיר נסיב, ואם תצא בלא גט יאמרו: אשת איש יוצאה בלא גט.

אלא בנשואין [כשנשא אחיו את אשתו, או כשנשא הוא את אשתו ואחר כך נשא את אשת אחיו או אחות אשתו] **מי איכא למימר תנאה הוה ליה בנשואין?**

כלומר: וכי יש לחוש שמא יאמרו האנשים שתנאי היה בנשואין ראשונים, ונישואין האחרונים בהיתר היו וצריכה גט!?

והרי כולם יודעים שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, וכשכועל, מבטל הוא את התנאי, ועושה על כל הצדדים. ואם כן, ידעו

כולם שלא נישאו אלו עכשיו אלא משום שהיה סבור שמותרות הן לו, מפני שמת אחיו או אשתו, ולכן, אין להצריכה גט אפילו לרבי עקיבא.

ומתבאר משנתנו, העוסקת במי שהלכה אשתו הנשואה למדינת הים — אפילו כרבי עקיבא.

אמר ליה רב אשי לרב כהנא:

אי רבי עקיבא היא משנתנו, ליתני נמי חמותו?!

כשם שהשמיענו משנתנו במי ששמע שמתה אשתו, ובא בשוגג על אחות אשתו, שאין אשתו נאסרת עליו, כך היה לו לתנא דמשנתנו להשמיענו שהנשוא אשה, ושמע שמתה, ובא על אמה, ושוב חזרה אשתו — שאין אשתו נאסרת עליו מחמת שנשא את חמותו, אף שהיה לנו ללמוד מקל וחומר מסוטה, שתיאסר אשתו עליו? (13)

דחא שמעינן ליה לרבי עקיבא דאמר: חמותו לאחר מיתה לאו בשרפה ומותרת היא, ונמצא שכאשר שמע כי מתה אשתו בהיתר נשא את אמה, ובאופן זה היה לו לתנא להשמיענו שאין אשתו נאסרת עליו. (14)

התנא שאם בא על אמה במזיד, אין אשתו נאסרת עליו מקל וחומר מסוטה לבעלה, וכי מוכרחים אנו לצייר ענין זה דוקא במי ששמע שמתה אשתו ונשא את אמה בהיתר וכרבי עקיבא, הרי אפשר להשמיענו דין זה גם בבא באיסור על חמותו ובלא שהעידו לו שהיא מותרת!?

ומדברי הערוך לנר ד"ה ברש"י נראה,

13. ויש לפרש עוד את כוונת הגמרא, שלא נאמר כי אף בלא קל וחומר מסוטה הבא על חמותו הרי היא נאסרת עליו מכח הכתוב "באש ישרפו אותו ואתהן", וכמבואר בהמשך הסוגיא, שיש תנאים הלומדים מפסוק זה לאסור את אשתו אם בא על חמותו.

14. ואם תאמר: לרבנן נמי תיקשי, שישמיענו

אלא, שלדעת רבי ישמעאל נלמדת "אם חמותו" מדרשה אחרת, המתבארת בגמרא סנהדרין עו ב.

ונמצא לדעת אביי, שלא נחלקו רבי ישמעאל ורבי עקיבא בדין, אלא בפירושו של הכתוב. ו"משמעות דורשין איכא ביניהו".

רבא אמר בהכי פליגי:

רבי ישמעאל סבר, אפילו בא על חמותו לאחר מיתת בתה, שהיא היחידה הקיימת [מבין שתי הנשים "אשה ובתה"], הרי הוא והיא חייבים שריפה. לפי שכך אמר הכתוב "אותו, ואת אחת מהן". דהיינו אפילו אחת מהן בלבד היא שקיימת הרי הם חייבים שריפה.

רבי עקיבא סבר: לא חייב הכתוב שריפה את החמות, אלא אם בשעת ביאה היתה קיימת בתה, שהיא אשתו של הבעל, ולפיכך אמר הכתוב "אותו ואת שתיהן".

ועתה תיקשי על משנתנו, אם רבי עקיבא היא — מדוע לא שנה "חמותו"?

ובשלמא לאביי, דאמר רק "משמעות דורשין איכא ביניהו", דרבי ישמעאל סבר: חדא [מן הנשים האשה ואמה] כתיב בתורה שירפוה, ורבי עקיבא סבר: תרתי כתיב [שתי נשים כתיב בתורה שירפוה], והיינו, את חמותו ואת אם חמותו —

הרי שפיר אפשר להעמיד את משנתנו כרבי עקיבא, כי לא שמענו לו לרבי עקיבא שיתיר את החמות לאחר מיתת האשה הבת.

דתניא בברייתא, דסבירא ליה לרבי עקיבא "חמותו לאחר מיתת בתה" מותרת:

כתיב: "ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה [ואחר כך יבוא על אמה] זמה היא, באש ישרפו אותו ואתהן". ומשמעותו הפשוטה של הכתוב הוא, שהנושא אשה ובא על אמה נתחייבו שריפה הבעל, האשה והחמות, שהרי הכתוב אומר "אותו ואתהן", וזו ודאי אי אפשר שיאמר הכתוב לשרוף את האשה בשביל שבא בעלה על אמה, כי "עניה זו, מה חטאה"!?

ונחלקו בפירוש הכתוב רבי ישמעאל ורבי עקיבא:

"באש ישרפו אותו ואתהן" — אותו [את הבעל] ואת אחת מהן שנישאת לו באחרונה. ואף שהכתוב אומר "את שתיהן", אין הכוונה אלא לאחת מהן, שכן בלשון יוני קורין לאחת "הינא". והרי זה כאילו אמר הכתוב "ואת אחת מהן". ובודאי הכוונה לזו שנשא באחרונה, דברי רבי ישמעאל.

רבי עקיבא אומר: "אותו, ואת שתיהן".

ונחלקו בכיבור מחלוקתם ובכיבור דברי רבי עקיבא, אביי ורבא במסכת סנהדרין, וכולם מודים שאין הכוונה בדברי רבי עקיבא שיהרגו את האשה שלא חטאה.

אביי אמר: "את שתיהן" שאמר רבי עקיבא, היינו את חמותו ואת אם חמותו.

כלומר, אם בא על חמותו ועל אם חמותו, הרי שתיהן בשריפה. ולא נחלק בדבר רבי ישמעאל, כי אף הוא מודה בעיקר הדין.

בה: באו ואמרו לה מתה אשתך ונשא את אחותה מותרת לחזור לו, ומקשינן:

ותאמר אשתו הראשונה **בשכיבה דאחותה**, **מידי דהרה אאשה שהלך בעלה למדינת הים?**

כמו באשה שהלך בעלה למדינת הים, והלכה ונישאת לאחר, הרי היא נאסרת על בעלה הראשון משום שכיבתו של האחרון, על אף ששוגגת היא, כך יש לנו לומר שאם הלכה אשתו למדינת הים ובא על אחותה, שתיאסר אשתו הראשונה עליו משום שכיבתו עם האחרונה?! (16)

ומשנינן: **לא דמי**, כי:

אשתו, דאם זינתה **במזיד אסירא** על בעלה **מדאורייתא**, הרי כשזינתה **בשוגג**, וכגון ששמעה על מיתת בעלה, שמעיקר הדין אינה נאסרת כיון שהיא אנוסה — **גזרו בה רבנן**. (17)

אבל **אחות אשה**, שאם בא עליה הבעל צא-א **במזיד**, **לא אסירא** עליו אשתו **מדאורייתא** — **בשוגג לא גזרו בה רבנן**.

אלא לרבא, דאמר, חיוב המותו **לאחר מיתה** של בתה, **איכא בינייהו**, בין רבי ישמעאל לרבי עקיבא, ולדעת רבי עקיבא אין חייב על החמות אם מתה אשתו בשעת ביאה.

אם כן תיקשי: אם לפי רבי עקיבא היא משנתנו, **ליתני נמי** — במשנתנו — **חמותו!**?

אמר ליה רב כהנא לרב אשי: נהי דמייעטה קרא משריפה, מאיסורא — מי מייעטה קרא!

כלומר: אף לרבי עקיבא אליבא דרבא, לא מיעט הכתוב אלא את שריפת החמות ואת הבעול, אם לא היתה בתה קיימת בשעת ביאה. אבל מכל מקום אסורה החמות אף לאחר מיתת בתה ממקרא אחר, שנאמר: "ארור שוכב עם חותנתו", שבו לא מיעט הכתוב חמותו לאחר מיתה. (15)

והואיל ומכל מקום אסורה החמות אף לאחר מיתת בתה, שוב לא יתכן דין משנתנו אלא באחות אשה, ולא בחמות, ושפיר יש לומר שמשנתנו — רבי עקיבא היא.

וכאן שבה הגמרא לעיקר משנתנו, ששנינו

15. נתבאר על פי רש"י בסנהדרין עו ב ד"ה ר"ע; אבל בתוספות כאן פירשו: מאיסורא מי מיעט רחמנא, כלומר מלאו וכתת לא מיעטה אלא משריפה; וראה בתוספות ישנים ובריטב"א שהביאו כפירוש זה בשם רש"י.

17. עיקר תירוץ הגמרא הוא, שאין זה קנס בעלמא שתצא מזה ומזה, אלא שקנסוה חכמים לעשותה כסוטה האסורה על בעלה, אבל באחות אשה שאין איסור במזיד, אי אפשר לאסור את אשתו הראשונה עליו מחמת שנשא את אחותה.

16. ביאור קושיית הגמרא היא, דקסלקא דעתין כי מה שאמרו באשה שהלך בעלה למדינת הים שתצא מזה ומזה, אין זה משום שעשאוה כסוטה הנאסרת על בעלה, אלא קנס הוא שקנסו חכמים שתפסיד האשה אף את בעלה הראשון כיון